

doopsgezinde
gemeente
leeuwarden

Doopsgezinde Gemeente Leeuwarden

12 augustus 2018

thema: *een goede naam*

voorganger: Hanna Bruin

organist: Gerben Bergstra

* Mededelingen en aansteken van de kaars

* Bemoediging en groet

* Zingen *O zing voor de Heer* Tekst: Michel van der Plas

* Gebed

* Zingen *Kom, Geest van God* LLvO II: 32

* Bijbellezing
Genesis 8: 6-13
Spreuken 30: 17
1 Koningen 17: 4-6

* Korte uitleg

Ach Raaf, wat wordt jij slecht afgeschilderd. Onrein genoemd in Deuteronomium en Leviticus, in Spreuken pik je overtreders de ogen uit. Er wordt je in de christelijke uitleg verweten dat je Noach het goede nieuws niet bracht dat de aarde droog was. Eén legende vertelt zelfs dat je daar je zwarte verenkleed en rauwe stem aan te wijten hebt – voor straf, omdat je jezelf vol ging vreten aan de lijken in plaats van naar de Ark terug te vliegen. En al is daar die ene goede daad toen je Elia zijn eten bracht in de woestijn ... je deed dat in opdracht van God, daar kon je niet tegenin gaan. Je was vast liever blijven zitten wachten tot hij verhongerd was en dan ...

Nee, die reputatie van aaseter, lijkenpikker, die raak je niet zomaar kwijt. Integendeel, ze suddert al eeuwen voort. Carmen Bernos de Gasztold, de Franse schrijfster van *Gebeden uit de Ark*, legt je deze woorden in de mond ... of moet ik snavel zeggen?

Ik geloof, Heer, ik geloof!

Door geloof worden we gered, hebt gij gezegd.

Ik geloof, dat de wereld voor mij gemaakt is,
want zij gaat ten gronde en ik wordt er beter van.

Mijn doodgraverspak past bij mijn koude cynische hart.

Mijn ravenland is tussen U

en dit leven daar beneden op wiens einde ik wacht,
tot mijn persoonlijke voldoening.

Ah, roep ik uit: 'Vóór mij de ondergang!'

Wat is een festijn!

Ik zal niet terugkeren naar de Ark!

En dan heb je ook nog eens de naam een dief te zijn, onweerstaanbaar aangetrokken tot glimmende voorwerpen zoals ze dat ook je neef de ekster zeggen. Vandaar ook dat liedje ... *Ik ben Gerrit, en ik steel als de raven, ben een boef in de ogen der braven.*

Eigenlijk ligt jouw slechte naam niet eens alleen aan je Bijbelse reputatie. In de Germaanse mythologie was je de metgezel van Wodan en in de Keltische hoorde je onder andere bij de

strijdgodin Morrigan. Deze godin vloog zelfs in ravengedaante over het slagveld en voorspelde met haar gekrijs de afloop van het gevecht.

En vanwege deze connectie met het heidendom had de christelijke kerk het niet zo op jou begrepen. Je werd geassocieerd met tovenaars en heksen. Bejaagd, verdreven ... tot in de vorige eeuw toe.

Omdat je aas vreet werd je gezien als zaaier van dood en verderf, overbrenger van ziekten, van de pest zelfs. Eind jaren '20 was je hier in Nederland en in België zo goed als uitgeroeid.

We weten beter nu; je bent geherintroduceerd op de Veluwe, op de Utrechtse heuvelrug en in Drenthe, want je speelt een belangrijke rol in de natuur. Eén theoloog vermoedt dat je juist daarom onrein bent verklaard, zodat jij je aan je taak kon wijden van het opruimen van kadavers.

Ook de rabbijnen kijken genuanceerder naar je dan de kerk. Juist jij werd door Noach uitgekozen om als eerste de aarde te verkennen, omdat je leeft in onherbergzame gebieden. Als overal nog water was, kon zelfs jij geen plekje vinden. En ook, als het water voldoende was gezakt, dan had jij wel eten gevonden, maar een duif nog niet.

Rabbijn Benno Jacob merkt op dat er in Genesis staat dat je heen en weer bleef vliegen tot het water *helemaal* droog was. Je vervulde een belangrijke taak. En de rabbijn beschrijft jou als een levende vlag die boven het water wappert om Noachs vreugde uit te drukken. Jouw beloning was dat je Elia zijn eten mocht brengen. Je bent een bode en beschermeling van God.

Een bode van de goden was je ook in de Germaanse mythologie. Als de raven Huginn (gedachte) en Muninn (herinnering) zit je op Wodans schouders en brengt hem de gebeden van de mens over en vertellen hem alles wat ze gezien hebben. Je werd beschouwd als drager van kracht en magie, van wijsheid.

Ook de Kelten associeerden jou, Raaf, met wijsheid, omdat je in staat bent om de menselijke stem na te bootsen. Ze zagen je als verbonden met de Keltisch-Welsh god Bran, het orakel, wiens hoofd ooit in de Londense Tower was begraven. De legende was dat zolang het hoofd van Bran daar lag, Engeland nooit zou worden binnengevallen. Koning Arthur vond echter, dat zijn legers sterk genoeg waren en gooide Brans hoofd in de Theems. De raven van Bran volgden echter niet, maar bleven op de Tower zitten. Daarom is het bijgeloof nu, dat er geen buitenlandse invasie zal plaatsvinden zolang er raven in en om de Tower zitten.

En Raaf – die connectie met wijsheid won je een in de moderne tijd een plek als Salomo de Raaf in Paulus de Boskabouter, en in Meneer de Raaf je positie als vervanger van Meneer de Uil als nieuwslezer van de Fabeltjeskrant. Je bent slim en handig en hebt een goed geheugen en toch ... wat beklijft is die slechte naam.

* Zingen *In de Heer schep ik mijn vertrouwen* Taizé

* Bijbellezing
Spreuken 22:1
Jezus Sirach 41: 13 (apocrief)
1 Timotheus 3: 1-7

* Korte uitleg

Een goede naam is te verkiezen boven grote rijkdom ... maar Raaf, wat had jij te kiezen? Je deed alleen maar wat in je aard lag. Jij was niet uit op rijkdom – je deed alleen wat je moest doen. Het zijn wij mensen die ons zorgen horen te maken om onze goede naam. Bij ons is er – Bijbels gezien - geen sprake van geschapen naar onze aard; we zijn geschapen naar Gods beeld én we hebben gegeten van de boom van kennis van goed en kwaad. Wij kunnen keuzes maken.

Hoe broos en kwetsbaar is een goede naam? Een slechte naam is solide, duurzaam en kleverig – erg kleverig. Zelfs als er van beschuldigingen en geruchten niets waar is, dan nog blijven er plakresten achter want waar rook is, is vuur. Nee, dan de goede naam; één barstje en de kristallen klank is dof

geworden, één sterretje en de naam springt onder de minste stress aan gruzelementen als was het de autoruit uit de Carglass-reclame. Een goede naam ben je zomaar kwijt.

Maar het is vreemd hoe er met een goede naam wordt omgegaan: voor sommige mensen lijkt het niet uit te maken of er een deuk of barst in hun goede naam is gekomen. Politici en bestuurders lijken vastgeplakt op het pluche, en als ze al vanwege wanbeleid of politieke zonden het veld moeten ruimen, vinden meestal snel elders een topfunctie. Mensen, meestal *mannen* aan de top - rijk of gevierd – blijken vaak stevig verankerd op hun voetstuk te staan. Naar kritische en beschuldigende stemmen wordt vaak niet geluisterd. Ze worden niet geloofd, tot men er echt niet meer omheen kan. Pas dan, soms na decennia, komt de boemerang eindelijk terug. #Metoo heeft veel beroemdheden van hun voetstuk gestoten - en eerlijk gezegd, het werd tijd.

En ook dit; waar van een man min of meer wordt geaccepteerd dat er wisselende contacten zijn – zoals dat zo fraai heet – worden vrouwen en zelfs jonge meisjes erop aangekeken. *Hun* goede naam ligt direct in gruzels. En hier is vooral de kerk debet aan, met haar eeuwenlange veroordeling van Eva en haar dochters. Een oordeel dat maar al te vaak in het seksuele werd getrokken, hoewel daar in de Bijbel eigenlijk geen sprake van is. Paulus verlangt goede zeden van beide seksen. Ik was dan ook stomverbaasd dat de *katholieke!* universiteit van Maastricht op hun website (die ik een paar jaar geleden met een groep collega's aan het vertalen was) openlijk op vermeldde dat een student bij het afsluiten van hun collectieve verzekering, gratis 50 condooms kreeg.

Vreemd ook hoe, volkomen tegen de woorden die de apostel aan zijn vriend Timotheüs schrijft in, onberispelijk gedrag en een goede naam op sommige gebieden de laatste decennia veel onbelangrijker geworden lijkt te zijn bij het kiezen van een leider. Waar er in jeugdclubs en ander werk met kinderen direct om een VOG (Verklaring Omtrent Gedrag) gevraagd wordt, is op andere terreinen het 'onberispelijk, sober, bezonnen, gematigd, gastvrij en een goede leraar zijn', op de achtergrond gedrongen. Wat is er gebeurd met 'Hij kan slechts de man van één vrouw zijn en hij mag niet te veel drinken of driftig zijn, maar hij moet vredelievend en vriendelijk zijn, en niet geldzuchtig'? Wat is er gebeurd dat juist in het puriteins christelijke Amerika een man aan de macht kan komen die op geen enkele wijze voldoet aan de eisen die Paulus stelt aan een goede leider?

Je kunt vele oorzaken aanwijzen en niet één daarvan was er alleen verantwoordelijk voor. Het is het samenspel van zoveel factoren waardoor onze samenleving geworden is zoals ze is: het recht op vrije meningsuiting, het 'recht' op zelfontplooiing, de individualisering, het op een bepaalde manier groter worden van de eigen wereld. En de tanende macht van de kerk die steeds meer alleen bedoeld lijkt te zijn voor persoonlijke geloofsbeleving en steeds minder het morele kompas bepaalt. Er is geen beperkte groep meer waar je mee te maken hebt en die je handelen en moraal stuurt. Wie ziet wat je doet op vakantie en wat maakt het uit? Je was op vakantie en dan gelden die bekrompen regels niet, toch? Daar kan ik gewoon naaktselfies maken op een heilige berg ... toch? Wat ik in privé-tijd doe daar heeft mijn werkgever niks mee te maken, toch?

Maar o wee, als iemand er iets van zegt of nog erger, het naar buiten brengt. Dat is aantasting van de goede naam en de stap naar de rechter is snel gezet.

En aan de andere kant van het spectrum zijn er mensen die eraan onderdoor gaan dat hun naam door ongefundeerd geroddel door het slijk wordt gehaald.

Een goede naam is kostbaar zoals Spreuken en Jezus Sirach ons zeggen, en ook het apocriefe boek Baruch wijst ons daarop: Vergeet toch het wangedrag van ons voorgeslacht, houd nu uw goede naam voor ogen ...

En niet alleen op je eigen! Want ieders goede naam is kostbaar en teer, wees er zuinig op!

* Zingen

Kom, God, schrijf uw eigen naam

NL 792

* Bijbellezing

Jezus Sirach 4: 23 (apocrief)
Mattheus 5: 14-16

* Korte uitleg

Wees zuinig op je goede naam, want een slechte naam tast niet alleen jou aan maar treft ook anderen. Wat jij doet heeft zijn weerslag op de mensen om je heen – je familie, je vrienden, je werk, je volk, je kerk.

Eén rotte appel ... Eén nurkse Fries maakt voor de buitenstaander het hele Friese volk stug. Eén rotstreek uitgehaald door een homo, maakt hen allemaal valse nichten. Eén moslimterrorist maakt alle moslims gevaarlijk. Eén christen die over de schreef gaat en alle andere worden erop aangekeken. De misdaden van een christen aan de andere kant van de wereld in een andere eeuw, worden jou als christen voor de voeten geworpen: *ik dacht dat dat niet christelijk was!*

Daarom legt Paulus zo de nadruk op goed gedrag en het letten op onberispelijkheid bij het kiezen van de leiders. Als er toch al op je wordt gelet, zorg er dan des te meer voor dat je – om met Menno te spreken - zonder vlek of rimpel bent. Wat jij doet straalt af op je geloofsgenoten en op de Goede Naam die over ons is uitgeroepen.

Jacobus heeft het er in zijn brief ook over: *Zijn zij het niet die de voortreffelijke naam die over u is uitgesproken, door het slijk halen?*

De context is daar wat anders, maar de kern is hetzelfde. Houd je naam hoog, want ze halen niet allen jou door het slijk, maar ook de Naam van Hem aan wie jij je verbonden hebt door doop en belijdenis, en die Zich met jou heeft verbonden. Zorg er dus voor dat je die naam waardig bent. En we kennen allemaal de aanwijzingen voor hoe je dat doet, vanaf het vroege begin in Genesis, door aartsvaders en –moeders, koningen en profeten heen. Het zingt door de Psalmen, resoneert in de Spreuken en werd door Jezus vóórgeleefd. De apostelen, Paulus voorop, hameren er keer op keer op. De kerkvaders, de reformatoren, onze 'eigen' Menno ... Er is een Goede Naam over jullie uitgeroepen, doe die naam eer aan.

En dat betekent ook dat je je uitspreekt wanneer nodig. Angst om je goede naam te verliezen, mag het benoemen van onrecht niet in de weg zitten. Soms tast zwijgen de goede naam juist meer aan dan spreken. Wat heeft de kerk niet over zich heen gekregen – over zich afgeroepen door onrecht te verzwijgen en misstanden te verdoezelen. Wat zegt het over jou als christen, als je je *niet* uitspreekt? Als je niet in de bres springt? Wat zegt het als de eigen goede naam, je eigen hachje belangrijker wordt dan gerechtigheid.

Spreek wanneer het nodig is, zegt Jezus Sirach, *verberg je wijsheid niet omwille van je goede naam.*

Uit de evangeliën blijkt dat Jezus zelf zeker niet gezwegen heeft. Hij sprak waar nodig, handelde waar nodig, en de apostelen volgden zijn spoor, aangemoedigd door wat Jezus zei in de Bergrede: *Zalig zijt gij, wanneer men u smaadt en vervolgt en liegende allerlei kwaad van u spreekt om Mijnentwil.*

We worden geroepen om mens te zijn in Zijn Naam en op die manier het licht te laten schijnen. Niet verborgen onder een korenmaat van 'wat zal men ervan zeggen dat ...?' maar open en vrij. Omdat de naam waaruit wij leven een *goede* naam is.

Amen

* Orgelspel

* Open ruimte

* Voorbeden / gebed

* Collecte voor Project Haïti

Stichting Projecthulp Haïti houdt zich bezig met structurele hulpverlening ongeacht ras of geloof. De Stichting geeft voorlichting over structurele hulp in Haïti.

* Slotlied	<i>Neem mijn leven ...</i>	NL 912 / LvdK 473
* Opdracht en Zegenbede		
* Zingen	<i>Vervuld van Uw zegen</i>	NL 425

* * * * *

Mededelingen

Potluck

Geef u op voor de potluck-maaltijd op 24 augustus - vanwege de reuzen in de binnenstad een week later dan eerst gepland. Inschrijven met wat u meebrengt naar deze gezellige bijeenkomst kan op de lijst achter in de kerk.

Bovenstaande mededelingen vindt u ook op www.dgleeuwarden.org

Liederen NL overgenomen uit *Liedboek – zingen en bidden in huis en kerk*

Liederen LLvO overgenomen uit *Het Liefste Lied van Overzee*

Liederen LvdK overgenomen uit *Liedboek van de kerken*